



การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีส่งเรือ ตำบลห้วยแร้ง  
อำเภอเมือง จังหวัดตราด

Community Participation in Continuing the Tradition of Sending  
Boats Huai Raeng Subdistrict, Mueang District, Trat Province

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พรหมเวศ

โดย

พระมหาสมบุญ จันทะวงศ์

รหัสประจำตัวนักศึกษา 6614880019

วิชา การค้นคว้าอิสระ (POL 7096)

(Independent Study)

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (กลุ่มวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาพัฒนาถิ่น)

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

## บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีส่งเรือ ตำบล ห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสืบสานประเพณีส่งเรือ และเพื่อศึกษาแนวทางการสืบสานประเพณีส่งเรือ ของชุมชนตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย การวิจัยเอกสาร ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณี ส่งเรือ ของชุมชนตำบลห้วยแร้ง เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสาน ประเพณีส่งเรือ วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ รวมถึงเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น โดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมและการสืบสานประเพณี เป็นกรอบ ในการวิเคราะห์และนำบทสรุปที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ต่อยอดในการพัฒนาการ มีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีส่งเรือต่อไป

**คำสำคัญ:** ประเพณีส่งเรือ, ชุมชน, การมีส่วนร่วม, การสืบสาน

## Abstract

Research on “Community participation in continuing the boat sending tradition, Huai Raeng Subdistrict, Mueang District, Trat Province” has the objective of studying community participation. In continuing the tradition of sending boats and to study ways to continue the tradition of sending boats of the Huai Raeng Subdistrict Community, Mueang District, Trat Province

This study is a qualitative research (Qualitative Research) using interviews. Target group Document research Study the community's participation in continuing the tradition of sending boats. of the Huai Raeng Subdistrict community To raise the level of community participation in continuing the tradition of sending boats. Analyze various obstacles Including suggesting ways to solve problems that may occur. Using the concept of participation and tradition continuation as a framework for analyzing and applying the conclusions obtained from the study to further development. Participate in the community in continuing the tradition of sending boats.

**Keywords:** boat sending tradition, community, participation, continuation

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีสงกรานต์ ตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด
ชื่อผู้เขียน	พระมหาสมบุญ จันทะวงศ์
รหัสนักศึกษา	6614880019
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
กลุ่มวิชา	สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
ปี การศึกษา	2567

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเพณีส่งเรือ เป็นประเพณีท้องถิ่นแถบตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด เป็นการทำบุญให้แก่เจ้าที่ เจ้าทาง เหล่าบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ และอุทิศส่วนบุญกุศลนี้ไปให้แก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงเรียกว่า “ส่งเรือ” ประเพณีส่งเรือในตำบลห้วยแร่นี้มีมาตั้งแต่เมื่อไรไม่อาจทราบได้ ซึ่งเป็นประเพณีที่คนในชุมชนได้สามัคคีร่วมมือร่วมใจกันจัดงานและปฏิบัติสืบทอดมาอย่างยาวนาน โดยคนในชุมชนแต่ละหมู่บ้านจะร่วมกันประกอบพิธีกรรมประเพณีส่งเรือขึ้นมา คนที่มาร่วมงานทำบุญส่งเรือของหมู่บ้านนั้น ส่วนมากจะเป็นญาติพี่น้องที่ออกไปทำงานต่างพื้นที่ ได้กลับมาบ้านเกิด เมืองนอน ได้มาพบปะญาติพี่น้อง ญาติสนิทมิตรสหาย ทำให้ผู้คนในหมู่บ้านมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการร่วมทำกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่น เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือ การขอคำชี้แนะกับผู้นำชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้มีความรู้เรื่องประเพณีส่งเรือ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการในกิจกรรมโครงการ การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ๆ จากการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เช่น มีการวางแผน การสื่อสาร การเตรียมงาน การเตรียมพื้นที่ และการตั้งโรงงาน รวมทั้งการให้ความรู้ความสำคัญและการตระหนักถึงพิธีกรรมของประเพณีส่งเรือ รวมถึงการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของพิธีกรรมส่งเรือ แก่ลูกหลานรุ่นใหม่ที่ชาวชุมชนห้วยแร่ได้ร่วมปฏิบัติสืบสานกันมาตามลำดับ โดยตลอดแบบไม่ให้ขาดหายจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันชาวตำบลห้วยแร่ ได้ร่วมสมัครสมานสามัคคีกันในการสืบสานประเพณีส่งเรือ จากบรรพบุรุษต่อเนืองมาแบบไม่ขาดสาย สันนิษฐานได้จากคำกลอน ส่งเรือ มีสำเนียงบ่งถึงวัฒนธรรมภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้าน วิถีชีวิตที่ดำเนินมาพร้อมกับพระพุทธศาสนา และการดำรงชีพของคนในตำบลห้วยแร่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างดี ที่มีบันทึกอยู่ในหนังสือบทสวดมนต์ ของวัดบางปรือ จะเห็นได้ว่าคนรุ่นพ่อแม่ ปู่ย่าและตายาย ที่ได้ร่วมมือร่วมใจกันสืบสานพิธีส่งเรือ และการที่คนรุ่นหลัง (วัยรุ่น

หนุ่มสาว) ที่ยังให้ความสำคัญต่อประเพณีในการมาร่วมทำกิจกรรมประเพณีส่งเรือของหมู่บ้านที่ทุกคนได้ช่วยกันสืบสานอนุรักษ์ผ่านกระบวนการ การเข้าใจถึงความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่นและประเพณีส่งเรือ การวางแผนอย่างเป็นระบบ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การสื่อสารและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และ การประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดกิจกรรมคือประเพณีส่งเรือประจำปี ปัจจุบันประเพณีการส่งเรือเริ่มเลือนหายไปบางหมู่บ้าน อาจเพราะผู้นำรุ่นใหม่ๆของชุมชนในหมู่บ้านนั้นไม่มีความรู้เรื่องประเพณีส่งเรือ หรือไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเพณีส่งเรือนี้ และอาจเพราะคนเฒ่าคนแก่ที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีการส่งเรือ ของหมู่บ้านเสียชีวิตไปบ้าง ทั้งคนรุ่นใหม่เริ่มให้ความสำคัญกับประเพณีส่งเรื่อน้อยลงบ้าง และไม่มีคนรุ่นใหม่มารับไม้ต่อจากการสืบสานประเพณี ส่งเรือบ้าง อีกทั้งวัยรุ่นหนุ่มสาวในชุมชน ห้างหายจากบ้านเมืองไปเรียนหรือทำงานที่ต่างจังหวัดไม่ค่อยเข้าร่วมพิธีกรรมประเพณีส่งเรือของหมู่บ้านนานบ้าง หรือมีจำนวนวัยรุ่นหนุ่มสาว หรือเด็กเล็กแดงลดน้อยถอยลงจากเมื่อก่อนมาก อันเนื่องจากด้วยสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทำให้เชื่อได้ว่าในภายภาคหน้าอาจจะไม่มีผู้สืบสานประเพณีส่งเรือ หรือน้อยลงไปกว่านี้ จนในที่สุดประเพณีส่งเรืออาจสูญหายไปจากชุมชนได้

### **คำถามงานวิจัย**

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีส่งเรือ ตำบลห้วยแร่ อำเภอมือง จังหวัดตราด มีปัจจัยอะไรบ้าง

### **วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

1. เพื่อศึกษาแนวทางการสืบสานประเพณีส่งเรือ ของชุมชนตำบลห้วยแร่ อำเภอมือง จังหวัดตราด

2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีส่งเรือ ตำบลห้วยแร่ อำเภอมือง จังหวัดตราด

## สมมติฐานของการวิจัย

1. คนในชุมชนตำบลห้วยแร่ มีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีสงกรานต์ ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การร่วมแรงร่วมใจในการจัดเตรียมงาน การถ่ายทอดความรู้ และทักษะในการประกอบพิธีกรรม การถ่ายทอดเรื่องราวและความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์สู่คนรุ่นหลัง

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของประเพณีสงกรานต์ ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด
2. ทำให้รู้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการสืบสานประเพณีสงกรานต์
3. ทำให้รู้ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการถ่ายทอดประเพณีสงกรานต์
4. ทำให้รู้แนวทางที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีสงกรานต์ให้คงอยู่กับชุมชนต่อไป

## แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

Cohen & Uphoff (1981) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่คนของชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไร และทำอย่างไร 2. การมีส่วนร่วมในการเสียสละ ด้านการพัฒนา รวมทั้งด้านการลงมือปฏิบัติ ตามที่ได้ตัดสินใจ 3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการร่วมกันดำเนินงาน และ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533, หน้า 25) ได้กล่าวถึงลักษณะหรือมิติของการมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึงการร่วมคิดค้นหาและตัดสินใจหรือการกำหนดรายละเอียดของสิ่งที่จะดำเนินการ 2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ

ในกิจกรรมโครงการ หมายถึงการที่มีส่วนเข้ามาร่วมดำเนินโครงการร่วมแรงร่วมสมทบค่าใช้จ่ายการให้ข้อมูลที่จำเป็นตลอดจนการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการร่วมในการบริหารงานหรือการประสานงาน 3. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ หมายถึงการได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเช่น 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึงการที่ประชาชนเข้าร่วมเพื่อ การประเมินผลการดำเนินโครงการโดยอาจดำเนินการผ่านกระบวนการทางการเมือง หรือสื่อสารมวลชนต่าง ๆ

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2526) ได้นำเสนอจากประสบการณ์ เกี่ยวกับบริบทการมีส่วนร่วม พบว่า ชั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในด้านการค้นหาปัญหา และสืบหาสาเหตุของปัญหา ชั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนทำกิจกรรม ชั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในด้านการลงทุน และการลงมือปฏิบัติ ชั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผล ซึ่งแนวคิดข้างต้นดังที่ได้นำเสนอไว้นั้นมีส่วนใกล้เคียงกับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่ง พูลศรี ไม้ทอง (2543) ได้สังเคราะห์วิธีการในการมีส่วนร่วม โดยจำแนกออกเป็น 4 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมค้นหาปัญหาและร่วมกำหนดถึงความต้องการ ในขั้นตอนที่คนในชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่น ชั้นที่ 2. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน เป็นขั้นตอนที่คนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์ และกำหนดลักษณะรวมทั้งแนวทาง การพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนถึงการวางแผนการพัฒนาหลักสูตร ชั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการ เป็นขั้นที่ชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยคำนึงถึงว่าใครจะเข้ามามีส่วนที่จะทำประโยชน์ ชั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ



ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินความก้าวหน้า ซึ่งเป็นการประเมินเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลสรุปรวม (Arnstein, 1969 อ้างใน จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ 2552) จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจสามารถจัดระดับจากระดับต่ำสุดไปสู่ระดับสูงสุด ได้ 7 ระดับ 1. ระดับการให้ข้อมูล (Informing) เป็นระดับในการมีส่วนร่วมที่ต่ำที่สุดโดยผู้นำโครงการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้คน เมื่อโครงการพัฒนาต่าง ๆ ได้ถูกคิดริเริ่มแล้วโดยทุกคน และมีสิทธิ์เพียงการเข้าถึงข้อมูลและข่าวสาร คือระดับในการเข้าถึงเนื้อหา 2. ระดับการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน (Information Provision) เป็นระดับที่สูงขึ้น เมื่อประชาชนในชุมชนได้รับข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ แล้ว พวกเขา ก็อาจที่จะค้นหาข้อมูลของปัญหาแล้วนำมาวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ และพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสีย 3. ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) เป็นระดับขั้นที่สูงขึ้น มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนมีการเจรจกันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้นำโครงการ คนในชุมชนผู้ได้รับผลกระทบ และสาธารณชนผู้มีส่วนได้เสีย มาปรึกษาหารือกันในเรื่องปัญหาทางเลือก 4. ระดับการสร้างความร่วมมือ การวางแผนร่วมกัน (Involvement) เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสาร มีการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนเกี่ยวกับโครงการ และเปิดโอกาสให้มีการวางแผนร่วมกันในการเตรียมหรือการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะความคิดเห็นต่างๆ 5. ระดับการร่วมดำเนินการ (Partnership) ระดับนี้ผู้มีอำนาจตัดสินใจผู้ดำเนินข้อกำหนดนโยบาย/โครงการและคนในชุมชนร่วมกันจัดทำตามนโยบาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่วางไว้ 6. ระดับการร่วมตัดสินใจร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Delegated Power) เป็นระดับที่คนในชุมชนมีสิทธิ์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจ และยังเข้าร่วมการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในระดับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายต่อโครงการ พัฒนาในต่าง ๆ 7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) เป็นระดับการมีส่วนร่วมขั้นสูงสุด โดยคนใน

ชุมชนสามารถริเริ่มกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนิน โครงการได้เองตั้งแต่ต้น โดยผู้นำเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนเท่านั้น

นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ (2566) ได้กล่าวถึง ปัจจัยความสำเร็จในการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น มีดังนี้ 1. การเข้าใจถึงความเป็นชุมชนท้องถิ่นและประเพณีและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งจะทำให้ทราบถึงความต้องการของประชาชนว่ามีความสนใจในประเพณีและกิจกรรมใดจากนั้นนำมาเป็นข้อมูลเพื่อวางแผน ประชาสัมพันธ์ และดำเนินการตามที่ได้วางแผนเอาไว้ เป็นแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับชุมชนมากที่สุด 2. การวางแผนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์กิจกรรมที่น่าสนใจ เป็นบทบาทของคณะทำงานที่มีการวางแผนการทำงานตั้งแต่การพัฒนาโครงการเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ 3. การสื่อสารและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดเป้าหมายของ การประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมอย่างชัดเจน โดยอาศัยกลไกของหน่วยงานในท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์ กระตุ้น สร้างการรับรู้ และกำหนดการที่ชัดเจน 4. การประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับว่าเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชนมากที่สุด การขอความร่วมมือจากประชาชน เพื่อมีส่วนร่วมในการบริจาคหรือการรับเป็นเจ้าภาพในกิจกรรมต่าง ๆ

สิรินภา จงเกษกรณ์ (2564) สรุปว่า จากการศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและแรงผลักดันเข้าร่วมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน กลุ่ม Gen Y ณ ย่านเมืองเก่าภูเก็ต เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกลุ่ม Gen Y ในการจัดการการท่องเที่ยว ณ ย่านเมืองเก่าภูเก็ต เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจในแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของคนในชุมชนกลุ่ม Gen Y ณ ย่านเมืองเก่าภูเก็ต และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกลุ่ม Gen Y ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ณ ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า แรงผลักดันการเข้าไปมีส่วนร่วมของคนในชุมชน กลุ่ม Gen Y ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านผลประโยชน์ จากการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ต่ำลงมาคือปัจจัยด้านความผูกพันกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของกลุ่มเครือข่ายชุมชน อยู่ในระดับน้อย และปัจจัยด้านอิทธิพลของผู้นำชุมชนนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุดในส่วนของ

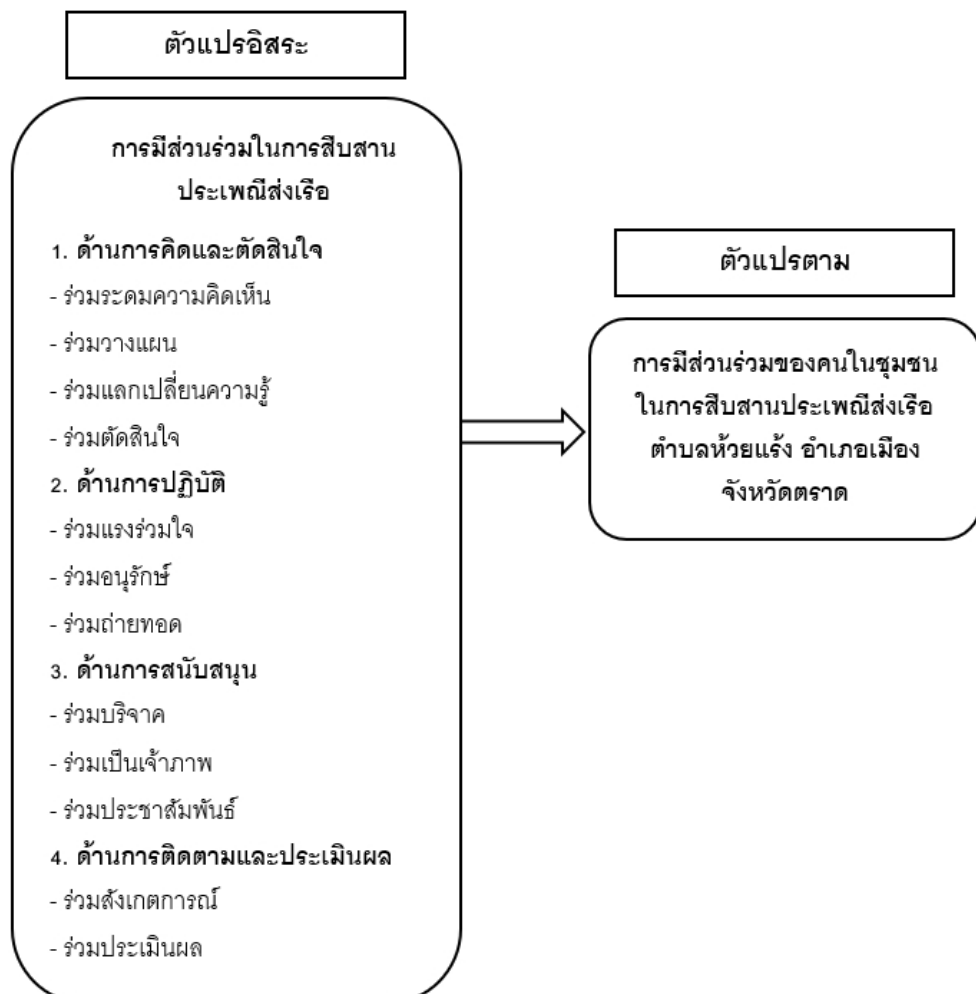
การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ณ ย่านเมืองเก่าภูเก็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

พระครูปลัดศิวัช ภาฑราโณ (2563) สรุปรว่า การอนุรักษ์ โดยการปลูกฝังจิตสำนึก ให้แก่เยาวชน ให้ได้ตระหนักถึงคุณค่าและแก่นสารความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกอันดีของความเป็นคนในท้องถิ่นของตนนั้น ๆ ที่จะมีส่วนร่วมกันในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจและความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นของตนด้วย 1. การรักษา การฟื้นฟู โดยการคัดสรรภูมิปัญญาที่กำลังเลือนหาย หรือที่เลือนหายไปแล้ว นำมาปรับปรุงให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม อัตลักษณ์และค่านิยมของชุมชน 2. การพัฒนา ต้องริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เข้ากับยุคสมัยและให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชนในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยนำภูมิปัญญามาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่ม สำหรับการพัฒนาอาชีพนั้น 3. การถ่ายทอด โดยการนำภูมิปัญญามาถักนุ่งกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบ แล้วไปถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ ให้เกิดความเข้าใจ ให้ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์ 4. ส่งเสริมกิจกรรม โดยการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสาน การสืบทอดและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อการจัดกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง 5. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและประเพณีวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ด้วยสื่อสารด้วยวิธีการต่าง ๆ 6. การเสริมการสร้างปราชญ์ท้องถิ่น (ปราชญ์ชาวบ้าน) โดยการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้านผู้มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้และความสามารถอย่างเต็มที่

สมบัติ นามบุรี, ธิติวุฒิ หมั่นมี (2564) สรุปรการวิจัยไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริม สนับสนุนและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติความเป็นมา การค้นคว้าถึงสาเหตุของปัญหาในชุมชนนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานหลักในการจัด

ประชุมประจำเดือนเกี่ยวกับการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนานั้น องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรหลักในการจัดทำแผนงาน และมอบหมายให้ชุมชนของท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นฝ่ายจัดทำโครงการ จัดเตรียมงบประมาณ และการดำเนินงาน แล้วประสานไปยังหน่วยต่าง ๆ ในชุมชน 4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นั้น เป็นเป็นผลจากการสืบสานและฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น การอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ที่สำเร็จเรียบร้อยแล้ว 5. การมีส่วนร่วมในการติดตาม การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเพณี วัฒนธรรมนั้น

### กรอบแนวคิดการวิจัย



## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการสืบสานประเพณีสงกรานต์ ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด” ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสืบสานประเพณีสงกรานต์ ในตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด ชั้นตอน ดังนี้

## ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือก โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random) โดยกำหนดไว้ กลุ่มแบบ คัดเลือก รวม จำนวน 19 รูป/คน

## ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ตุลาคม - พฤศจิกายน 2567

## พื้นที่การวิจัย

ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด

## การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth Interview) ซึ่งเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ต้องอาศัยความสามารถพิเศษของผู้สัมภาษณ์ในการ ชักถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นครบถ้วน ดังนั้น ในการสัมภาษณ์จะใช้วิธีการ สัมภาษณ์ เจาะลึก และใช้โครงสร้างข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ในรูปแบบคำถาม ปลายเปิด (openended questions) เพื่อเป็นการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ศึกษาได้อย่าง อิสระ รวมทั้งใช้ วิธีการสังเกตการณ์เพื่อให้ทราบถึงสิ่งแวดล้อม ลักษณะต่าง ๆ ในพื้นที่

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาดำเนินการตรวจสอบข้อมูลด้วยการใช้ คำถามเดียวกันหลาย ๆ คน ทำการเปรียบเทียบคำตอบกับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร

บทความ วิชาการ รายงานการสัมมนาและงานวิจัยต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลจากการสังเกตสภาพ ความเป็นจริงด้วย

### **การวิเคราะห์ผล**

การวิเคราะห์ผลงานวิจัยในเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยใช้วิธีการสร้าง ข้อสรุปจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์มาโดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิด ทฤษฎีที่ทำไว้ในกรอบแนวคิดในบทที่ 2 หลังจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา(Content analysis) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิง ลึกโดยผู้วิจัยทำการศึกษาภาคสนาม สํารวจข้อมูลและศึกษาจากเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องมา วิเคราะห์ไปใช้ในขั้นตอนอื่นต่อไป

### **ผลการศึกษา**

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีส่งเรือ ตำบลห้วยเร้ง อำเภอมือง จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการสืบสานประเพณีส่งเรือ ของชุมชนตำบลห้วยเร้ง อำเภอมือง จังหวัดตราด เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีส่งเรือ ตำบลห้วยเร้ง อำเภอมือง จังหวัดตราด โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารและผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน และประชาชน ชาวบ้าน 19 รูป/คน

### **ผลการวิจัยภาคสนาม**

การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษา โดยการใช่วิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นการสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้างที่แน่นอน (Structured Interview) คือการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด โดยเนื้อหาของคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาและผลการศึกษาเป็นการนำเสนอการบรรยายเรียงลำดับตามข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์และการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์

## สรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีสงกรานต์ ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมืองจังหวัดตราด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีสงกรานต์ ในตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด ผู้ศึกษากำหนดกลุ่มตัวอย่างคัดเลือก โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random) ทั้งหมด 19 รูป คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ใช้วิธีการสัมภาษณ์ เจาะลึก และใช้โครงสร้างข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ในรูปแบบคำถามปลายเปิด (openended questions) เพื่อเป็นการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ศึกษาได้อย่างอิสระ รวมทั้งใช้วิธีการสังเกตการณ์เพื่อให้ทราบถึงสิ่งแวดล้อม ลักษณะต่างๆ ในพื้นที่

## สรุปผลการศึกษาใน 4 ด้าน

### 1. ด้านการคิดและตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ตัดสินใจ และวางแผน พบว่า ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และตัดสินใจเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์

กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ พบว่า ชาวบ้านในตำบล ได้มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ของชุมชนตำบลห้วยแร่ ผ่านการพูดคุย การประชุม และการศึกษาหาข้อมูล โดยมีพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านทั้งหลายเป็นแหล่งความรู้

กระบวนการตัดสินใจ พบว่า ทางคณะกรรมการ ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีสงกรานต์ ต่างก็ได้เปิดโอกาสให้ชุมชน และผู้ที่มีความสนใจได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับหนึ่ง แต่ยังคงเน้นบทบาทของผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน เป็นหลัก

การให้ข้อมูลแก่ชุมชน พบว่า วัด ภาครัฐ และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นแหล่งให้ข้อมูลสำคัญประวัติความเป็นมา รวมทั้งขั้นตอนพิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ให้ประชาชนทุกคนที่มีความสนใจได้ทราบ

## 2. ด้านการปฏิบัติ

**การลงมือปฏิบัติงาน พบว่า** ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เช่น ทางวัด มีส่วนให้ยืมสิ่งของ จัดเตรียมสถานที่ การให้คำแนะนำและการช่วยชาวบ้านจัดเตรียม อุปกรณ์ต่างเพิ่มเติม ทางภาครัฐและผู้นำชุมชน ต่างช่วยอำนวยความสะดวก ดูแลความเรียบร้อยประชาชนชาวบ้านเป็นนำทางพิธีกรรม ให้คอยคำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับประเพณี ส่งเรือ และชาวบ้านก็ต่างร่วมมือร่วมใจทำงานตามหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย

**การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และถ่ายทอดพบว่า** วัด ชุมชน และประชาชนชาวบ้าน มีบทบาท ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีส่งเรือ อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น การนำชาวบ้านทำประเพณีต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามธรรมเนียมดั้งเดิมที่เคยทำสืบๆกันมา ไม่ว่าจะเป็นการแนะนำชาวบ้านที่มาขอคำชี้แนะ เกี่ยวกับประเพณีส่งเรือ

## 3. ด้านการสนับสนุน

**การบริจาคและเป็นเจ้าภาพ พบว่า** ชาวบ้านในชุมชนตำบลห้วยเรียง มีส่วนร่วมในการบริจาคเงิน สิ่งของต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ดอกไม้ กาบไม้ หรือไม้ไผ่เพื่อมาทำเรือ อาหาร หรืออุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ รวมทั้งลงแรงงาน รวมถึงการเป็นเจ้าภาพโรงทานในการ จัดประเพณีส่งเรือของชุมชนมาโดยตลอด

**การประชาสัมพันธ์ พบว่า** วัด ภาครัฐ ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชน ทุกคนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ประเพณีส่งเรือ ผ่านการบอกกล่าว การประชุม และการสื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ

## 4. ด้านการติดตามและประเมินผล

**การติดตามและประเมินผล พบว่า** วัด ภาครัฐ และประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้าน ในชุมชน ร่วมกันติดตามและประเมินผลการจัดงานประเพณีส่งเรือทุกด้าน โดยเน้นที่ ความร่วมมือร่วมใจเป็นสำคัญ และยังเปิดโอกาสให้คนในชุมชนหรือผู้ที่มาร่วมงานได้ แนะนำ เสนอแนวทางใหม่ รวมทั้งข้อตำหนิต่าง ๆ เพื่อที่คณะกรรมการจะได้นำไป ปรับปรุงในปีถัดไป



เวทีสะท้อนความคิดเห็น พบว่า วัดเป็นเวทีหลักที่เปิด โอกาสให้ชุมชนได้ร่วมสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ และยังมีการเปิดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผ่านกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบอกต่อๆ หรือการเจอหน้าแล้วแนะนำ

### อภิปรายผลการศึกษางานวิจัย

อภิปรายตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาแนวทางการสืบสานประเพณีสงกรานต์ ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด กล่าวคือ ประเพณีสงกรานต์ตำบลห้วยแร่ เป็นวัฒนธรรมอันงดงามที่สะท้อนถึงความเชื่อ ความศรัทธา และวิถีชีวิตของคนในชุมชน จากการศึกษาพบว่า ความสำเร็จในการสืบสานประเพณีนี้ เกิดจาก "ความร่วมมือร่วมใจ" ของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านทุกคน ซึ่งร่วมมือกันในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคิดและวางแผน การลงมือปฏิบัติการ สนับสนุน ตลอดจนการติดตามและประเมินผล ตามที่ นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ (2566) โดยมีหัวใจสำคัญของการสืบสานประเพณีสงกรานต์ ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมืองจังหวัดตราด มีดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ ของประเพณีสงกรานต์ โดยภาพรวมพบว่า ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงาน หรือผู้ที่มาร่วมงาน รวมทั้งเยาวชนทั้งหลาย ต่างก็ได้รับรู้ความสำคัญ ประวัติความเป็นมา ลำดับขั้นตอน พิธีกรรมต่าง ๆ หรือรูปแบบการจัดงาน รวมถึงบทบาทของประเพณีสงกรานต์ที่มีต่อวิถีชีวิต ความเชื่อ และความศรัทธา ด้วยการแนะนำจากผู้รู้ (ปราชญ์ชาวบ้าน) ที่คอยแนะนำตลอดระยะเวลาดำเนินงาน การศึกษาค้นคว้า การฟัง การอ่านจากการบันทึกเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ เช่น ตำราสวดมนต์ (บทกลอนสงกรานต์) ของวัดบางปรือ ที่ผู้นำพิธีกรรมได้กล่าวนำชาวชุมชนในขั้นตอนการสงกรานต์ เป็นการปลูกฝังจิตสำนึก และความภาคภูมิใจในประเพณีให้แก่คนในชุมชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การสืบสานประเพณีมีความยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ (2566)

2. การวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยภาพรวม ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านทุกคน ต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดงานประเพณีสงกรานต์ของชุมชนห้วยแร่เป็นอย่างดีตั้งแต่ต้น เพราะทุกภาค

ส่วนที่มีบทบาทในการจัดงาน ต่างรู้หน้าที่ของตนๆ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนด้านกำหนดชัดเจนในทิศทาง ด้านเนื้อหา ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านระยะเวลา ด้านประชาสัมพันธ์ เนื้อด้วยทุกภาคส่วนของชุมชนช่วยแรงได้ตระหนักและเข้าใจให้บริบทหน้าที่ของตนๆ จึงทำให้งานประเพณีส่งเรือ สำเร็จเสร็จสิ้นโดยความเรียบร้อย ทุกหน่วยงานรวมทั้งประชาชนที่มีส่วนร่วม ของงานประเพณีส่งเรือต่างก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนตั้งแต่ต้น คือ ตั้งแต่การประชุม ที่มีการกำหนดวางแผนหน้าที่ และบริบทของแต่ละฝ่าย รวมทั้งการเตรียมงาน การลงมือทำ และการเก็บงาน จนถึงกิจกรรมสุดท้ายคือการประชุมเพื่อสรุปงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ (2566)

3. การร่วมบริจาค และการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ โดยภาพรวม ทุกภาคส่วนของชุมชนมีส่วนร่วมในการสื่อสารประเพณีส่งเรือ ในหลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการบริจาคหรือการรับเป็นเจ้าภาพในงาน ใดๆอย่างหนึ่ง เช่น บริจาคสิ่งของ เงิน และแรงงาน รวมถึงการรับเป็นเจ้าภาพโรงทานเป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นการประกาศเสียงตามสาย ป้ายประกาศ การประชุม การบอกกล่าว รวมทั้งมีการใช้สื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก, ไลน์, Instagram, TikTok, โคนนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และดึงดูดความสนใจประเพณีส่งเรือ เช่น ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ บรรยากาศงาน กิจกรรม มีการประชาสัมพันธ์ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phillip Kotler และ Nancy Lee (อ้างถึงใน รมณียฉัตร แก้วกรिया, 2552)

การประชาสัมพันธ์ในงานประเพณีส่งเรือของชาวห้วยแร่ นั้น เป็นการประชาสัมพันธ์แบบวงแคบ เพราะประเพณีส่งเรือเป็นประเพณีที่จัดทำในตำบล จึงไม่มีการประกาศข่าวออกไปสู่โลกภายนอกจะมีการบอกกล่าวแค่ลูกหลานคนห้วยแร่ที่อยู่ต่างถิ่นเท่านั้นให้รับทราบ แต่ทางชุมชนก็ได้ร่วมกันประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้ทราบ และเข้ามามีส่วนร่วมในประเพณีส่งเรือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ (2566)

4. การประสานความร่วมมือ โดยภาพรวม ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็พระสงฆ์ ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านทุกคน คือ "หัวใจ" ในการสืบสานประเพณีส่งเรือของชุมชน เพราะได้อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็

ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้าน โดยแต่ละฝ่ายมีบทบาท และหน้าที่แตกต่างกันไป เช่นภาครัฐนอกจากจะคอยอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่ชาวบ้านและผู้มาร่วมงานแล้วยังเป็นเหมือนผู้อยู่เบื้องหลังการทำงานของเจ้าหน้าที่ร่วมกับกรรมการจัดงานอีกด้วย ภาคประชาชน นอกจากจะให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในหลายๆ ยังได้ร่วมกันปรึกษา และได้แสดงความคิดเห็นและให้คำชี้แนะผ่านเวทีต่างเมื่อมีโอกาสอีกด้วย ทุกภาคส่วน รวมทั้งประชาชน ในชุมชนห้วยแร่ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประเพณีสังเวยของชุมชนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ (2566)

จากผลการศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีสังเวยตำบลห้วยแร่ ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านหลัก ได้แก่ การคิดและตัดสินใจ การปฏิบัติ การสนับสนุน และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน

**อภิปรายตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีสังเวย ตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด เห็นได้ว่า ประเพณีสังเวยตำบลห้วยแร่ เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนอย่างแท้จริง โดยมี "วัด" เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน และเชื่อมโยงทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะ เป็นพระสงฆ์ ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้าน ซึ่งต่างก็มีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีในทุกๆ ด้าน สอดคล้องกับ การศึกษาของ สิริินภา จงเกษกรณ์ (2564)

อภิปรายตามผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานทุกส่วนที่จัดงาน ไม่ว่าจะ เป็นภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกคนที่มาร่วมงานประเพณีสังเวย มีส่วนร่วมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเสนอแนวคิด การลงมือทำ การร่วมกันปรึกษา รวมถึงการช่วยกันประเมินงาน เป็นต้น เพราะการได้รับความร่วมมือของชุมชนทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี จึงทำให้งานประเพณีของชาวห้วยแรงแฉนั้นได้ประสบความสำเร็จ ตามแนวคิดของ พูลศรี ไม้ทอง (2543)

ฉะนั้นปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีสังเริอ ตำบล ห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด ดังนี้

**1. ด้านการคิดและตัดสินใจ** ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านทุกคน การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ แม้ทาง ผู้นำชุมชนจะมีการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม แต่ยังคงเห็นบทบาทของผู้นำ ชุมชนและภาครัฐเป็นหลัก และยังเปิดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประวัติ ความสำคัญของประเพณีและประสพการณ์ ผ่านการพูดคุย การประชุม และการศึกษาหาข้อมูล ทั้งนี้ วัด ภาครัฐ และประชาชนชาวบ้าน มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับประเพณี สังเริอ แก่คนรุ่นใหม่มากขึ้น และกลุ่มผู้ที่มีความสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลศรี ไม้ทอง (2543) และสอดคล้องกับของ (Armstein), 1969 อ้างใน จุฑารัตน์ ชมพันธ์ (2552)

**2. ด้านการปฏิบัติ** ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานประเพณีสังเริอ ซึ่งสะท้อนถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการสืบสานประเพณี และวัดยังทำหน้าที่เป็น ศูนย์กลางในการอนุรักษ์และถ่ายทอดองค์ความรู้ ควรมีการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมที่ ดึงดูดเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น จากการสืบสานอนุรักษ์ประเพณีสังเริอ เป็น เรื่องสำคัญจึงได้ร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและประชาชนชาวบ้านอีกหลายท่าน คอยให้คำแนะนำ และถ่ายทอดประสพการณ์ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญ ความเป็นมาของประเพณี รวมถึง ขั้นตอนพิธีกรรมต่าง ๆ ของประเพณีสังเริอแก่เยาวชน และผู้ที่สนใจเรื่องประเพณี และ ปัจจุบัน ได้ให้ความรู้แก่เยาวชนรุ่นลูกหลานหลายในชุมชนเพื่อเข้ามาฝึกหัดในการทำ กิจกรรมต่างของประเพณีสังเริอ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการสรรหาอุปกรณ์ ขั้นตอนการทำ เรือ และขั้นตอนของพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นได้สืบสานต่อไปอย่าง ถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดศิวิรักษ์ ภทราโณ (2563)

**3. ด้านการสนับสนุน** ชาวบ้านตำบลห้วยแร่ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้าน ทรัพยากรและแรงงาน ซึ่งสะท้อนถึงความศรัทธาและความสำคัญที่ชุมชนมีต่อประเพณี เรือ ยังมีการประชาสัมพันธ์มีทั้งช่องทางแบบดั้งเดิมและสื่อออนไลน์ ซึ่งควรมีการพัฒนา เนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ชาวตำบลห้วยแร่มีส่วนร่วม

ในการบริจาคและรับเป็นเจ้าของร่วมกันเป็นอย่างดี ทั้งในการบริจาคสิ่งของ และเงินที่จะนำไปเป็นค่าใช้จ่าย โคนเฉเพราะเรื่องการรับเป็นเจ้าของโรงงานในงานบุญต่าง ๆ ของตำบล สอดคล้องกับ นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ (2566) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Phillip Kotler และ Nancy Lee (อ้างถึงใน รมณียฉัตร แก้วกริยา, 2552)

ทั้งคณะกรรมการและชาวชุมชนที่จัดงานประเพณีสังเริอ ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐได้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของประเพณีชุมชนห้วยแครงและประเพณีสังเริอ เช่น ผ่านการประกาศเสียงตามสาย ผ่านวาระประชุมหมู่บ้าน ผ่านสื่อออนไลน์ของชุมชน มีเฟสบุ๊ค และไลน์กลุ่ม เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ (2566)

**4. ด้านการติดตามและประเมินผล** ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในร่วมสังเกตการณ์ในการดำเนินงานประเพณีสังเริอตั้งแต่ เริ่มจนถึงวันสุดท้ายและการประเมินผลและช่วยแนะนำเพิ่มเติม เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีสังเริอของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดงานที่ต้องการสร้างความสามัคคีในชุมชน อีกทั้งวัดยังเป็นเวทีหลักในการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งควรมีการส่งเสริมให้เกิดเวทีในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้แสดงความคิดเห็นมากขึ้น การที่ทุกคนในชุมชนช่วยกันสังเกตการณ์และติดตามทุกขั้นตอนการดำเนินงานจนเสร็จสิ้นนั้น เป็นโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในจัดกิจกรรม การประชุม การแนะนำ ที่เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีสังเริอของชุมชน และยังได้มีการฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน หลายช่องทาง ทั้งการบอกต่อ ผ่านวาระประชุม ผ่านสื่อออนไลน์ ทุกด้านเพื่อนำไปปรับปรุงในการจัดงานประเพณีครั้งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Arnstein, 1969 อ้างใน จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ 2552) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ นามบุรี, ธิดิวดี หมั่นมี (2564)

**สรุป** การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเพณีสังเริอตำบลห้วยแครงยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน การศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจ และนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

### บรรณานุกรม

- Cohen, J.M. , & Uphoff, N.T. (1981).Cohen, J.M. , & Uphoff, N.T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.
- จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2552). การวิเคราะห์หลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน “The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement” ในบริบทประเทศไทย
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2526). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.กรุงเทพฯ. สักดิ์โสภากาการพิมพ์.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533). การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุนการพัฒนาของ องค์กรประชาชน. สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ (2566). การศึกษากับการพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืน: การสืบสานประเพณีลอยกระทงของ ตำบลเบิกไพร อำเภอบึง จังหวัดราชบุรี วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- พระครูปลัดศิวกัช ภูทราโณ (หน่อตุ้ย) (2563). การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาของเยาวชนในหมู่บ้านดงป่าจั่ว ตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- พลศรี ไม้ทอง (2543). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา.สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ.บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รมณีนัยัตร แก้วกิริยา. (2551). บรรษัทภิบาล (ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร)  
ทำการกุศลเพื่อภาพลักษณ์องค์กรและตอบสนองประเด็นสังคมกรุงเทพมหานคร :  
สำนักพิมพ์ด้านสุทธาการพิมพ์

สมบัติ นามบุรี, ธิดิวดี หมั่นมี (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟู  
ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช  
วิทยาลัย จังหวัดชัยภูมิ

สิรินภา จงเกษกรณ์ (2564). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกลุ่มเจเนอเรชั่น  
วายในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าภูเก็ต  
วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต,สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์